

Ostrowska, Teresa

"Ludwik Hirszfeld (1884-1954). Rys życia i działalność naukowa", Waldemar Kozuschek, Wrocław 2005 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 51/2, 284-285

2006

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Waldemar K o z u s c h e k : *Ludwik Hirszfelfeld (1884–1954). Rys życia i działalności naukowa*. Biografie Uczonych Wrocławskich. Wrocław 2005, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 8°, 226 s. , ilustr.

Naukowcy wrocławscy szykując się do uroczystych obchodów zbliżającej się sześćdziesiątej rocznicy pierwszych wykładów w polskim języku na miejscowym Uniwersytecie i Politechnice zdecydowali opublikować serię wydawniczą poświęconą wybitnym uczonym wrocławskim. Postanowiono zainaugurować ją książką o pierwszym dziekanie Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu i Politechniki w polskim Wrocławiu, Ludwiku Hirszfelfeldzie. Uczony ten zasłynął na świecie głównie dzięki pracom nad grupami krwi i z tego powodu był kandydatem do Nagrody Nobla. Jego metoda identyfikacji cech grupowych krwi weszła także do kryminologii. Sądy na całym świecie wykorzystują jego metodę dochodzenia ojcostwa. Ceniony też jest jako współtwórca (z Emilem von Dungernem) serologii konstytucyjnej w oparciu o grupy krwi oraz jako współodkrywca swoistego odczynu koaguloreakcji nazwanego odczynem Hirszfelfeld-Klingera. Ponadto Hirszfelfeld wprowadził do nauki światowej pojęcia seroantropologii i odporności rozpadowej w przeciwieństwie do odporności etiotropowej. Był autorem 394 prac w języku niemieckim, francuskim, angielskim i polskim, dotyczących różnorodnych zagadnień z zakresu immunologii i bakteriologii, którymi się zajmował.

Trudne to zadanie powierzono Waldemarowi Kozuschkowi, historykowi medycyny, znawcy dziejów uczelni wrocławskiej i doświadczonemu autorowi prac. Ten, jak zawsze, wywiązał się z zadania wzorowo.

Recenzję wydawniczą książki pisała kierownik Katedry i Zakładu Mikrobiologii Lekarskiej Akademii Medycznej we Wrocławiu, Anna Przondo-Mordarska, *Słowo wstępne* napisał Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego, Zdzisław Lajtajka, *Posłowie* zaś – dyrektor Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wojciech Wrzesiński.

Książka zawiera słowo *Od autora*, *Kalendarium życia profesora Ludwika Hirszfelfelda*, rozdziały: 1. *Charakterystyka źródeł*, 2. *Rodzina, dzieciństwo, okres szkolny i studia uniwersyteckie*, 3. *Pobyty w Heidelbergu*, 4. *Pobyty w Zurychu*, 5. *Pobyty na Bałkanach*, 6. *Powrót do Polski i praca w Państwowym Zakładzie Higieny w Warszawie*, 7. *Warsztat pracy i działalność naukowa do roku 1939*, 8. *Udział w zjazdach naukowych w latach 1921–1939*, 9. *Okres drugiej wojny światowej*, 10. *Okres wrocławski*, 11. *Działalność naukowa Ludwika Hirszfelfelda*, *Bibliografia (wybór)*, *Zusammenfassung*, *Summary*, *Spis ilustracji* i *Indeks nazwisk*.

Na szczególną uwagę zasługuje *Kalendarium*, które jest wybiórcze i bardzo precyzyjne. Cenna jest też *Charakterystyka źródeł*. Kozuszek korzystał z autobiografii Hirszfelfelda pt. *Historia jednego życia* (I wyd. Warszawa 1946, V wyd. Warszawa 2000), z pracy zbiorowej Hanny H i r s z f e l d o w e j , Andrzeja

Kelusa i Feliksa Milgroma (Wrocław 1956), z relacji „żywych źródeł”: pediatry Ewy Bohdanowicz z Wrocławia i Joanny Kiełbasińskiej-Belin z Londynu, ze zbiorów Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, a przede wszystkim z prac naukowych Hirszfelda. Pomocny dlań był łatwy dostęp do zbiorów uniwersytetów niemieckich, gdzie Hirszfeld studiował i pracował jak Würzburg, Berlin, Heidelberg. Ze względu na obszerne już piśmiennictwo, dotyczącego tego Uczzonego autor opracowania położył nacisk na szczegółowe scharakteryzowanie rodziny Hirszfelda, wśród której było wielu zasłużonych ludzi nauki, oświaty, kultury, działacze społeczni i patriotyczni. Wiele uwagi poświęcił osiągnięciom naukowym Uczzonego. Opisując bieg jego życia informował jednocześnie o jego pracach badawczych i ludziach, którzy zaważyli na jego życiu. Zamieścił 339 przypisów bibliograficznych, biograficznych i dopowiadających, tekst ilustrował 44 rycinami, przedstawiającymi karty tytułowe wydawnictw, dokumenty, a także portrety.

Korekta została przeprowadzona starannie. Zauważono jedynie dwie usterki. Mylnie podano przy tytule pracy habilitacyjnej o anafilaksji z 1914 r., że to praca doktorska i błędnie określono dzielnicę Warszawy zamieszkałą przez Żydów jako na „Czystym” (s. 143, 192). Dzielnica ta nazywała się „Czyste”, a więc powinno być na „Czystem”. Ale to tylko drobiazgi.

Publikacja jest drukowana na dobrym papierze, ma twardą oprawę. Widnieje na niej wizerunek Hirszfelda. Jest to pierwsze wyczerpujące studium o tym Uczonym. Zainteresuje historyków nauki, zwłaszcza tych, którzy mają przygotowanie przyrodnicze.

Teresa Ostrowska
(Warszawa)

Simon Sznoł: *Herosi, gangsterzy i konformiści*. Przekład z rosyjskiego Krystyny Boguckiej. Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2004, s. 557

Profesor Simon Sznoł jest znanym biofizykiem, absolwentem Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Moskiewskiego. Nie miałem okazji poznać go osobiście, mimo że przez kilka lat studiowaliśmy i pracowali w tym samym czasie (1955–1958, co do mnie) na tym samym wydziale tej samej uczelni. Z dużym zainteresowaniem zapoznałem się natomiast z jego książką *Gieroi i zlodiei rossijskoj nauki*, tak zatytułowaną w swym pierwszym wydaniu (z 2000 r.), i z jej drugim wydaniem (*Gieroi, zlodiei, konformisty rossijskoj nauki*, Kron-press, Moskwa 2001). Przedmiotem recenzji jest przetłumaczone na język polski to pierwsze wydanie, chociaż na odwrocie strony tytułowej przekładu widnieje oryginalny tytuł drugiego wydania (poszerzony o konformistów).